

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή	3
2. Στόχοι	3
3. Ανάθεση – Επίβλεψη.....	3
3.1 Χρόνος & Διάρκεια Ανάθεσης.....	3
3.2 Αριθμός Φοιτητριών/των ανά Πτυχιακή Εργασία	3
3.3 Θέματα Πτυχιακών Εργασιών.....	3
3.4 Ο Ρόλος του Επιβλέποντα Καθηγητή.....	3
4. Διαδικασία Οργάνωσης Πτυχιακών Εργασιών	4
4.1 Γενικές Αρχές	4
4.2 Στάδια Εκπόνησης της Πτυχιακής Εργασίας	4
ΣΤΑΔΙΟ I: Επιλογή Θέματος.....	5
Αρχικός Προβληματισμός	5
Ανασκόπηση της Βιβλιογραφίας.....	5
Επιλογή Είδους Πτυχιακής Εργασίας.....	5
ΣΤΑΔΙΟ II: Συγκέντρωση Υλικού	6
Συγκέντρωση Υλικού Θεωρητικής Μελέτης	6
Συγκέντρωση Υλικού Εμπειρικής Διερεύνησης	7
ΣΤΑΔΙΟ III: Συγγραφή Εργασίας	8
Σύνθεση Γραπτής Εργασίας	8
Τμήματα της Γραπτής Εργασίας	8
Παραπομπές.....	10
Το Ύφος στη Συγγραφή της Πτυχιακής Εργασίας.....	13
Μέγεθος της Πτυχιακής Εργασίας	14
Εκτύπωση της Πτυχιακής Εργασίας.....	14
ΣΤΑΔΙΟ IV: Παρουσίαση Εργασίας.....	14
Παρουσίαση - Βασικές Οδηγίες	14
5. Εξέταση Πτυχιακών Εργασιών	15
5.1 Κατάθεση Πτυχιακών Εργασιών.....	15
5.2 Επιτροπή Εξέτασης.....	15
5.3 Παρουσίαση Πτυχιακής Εργασίας	15
5.4 Βαθμολόγηση	15
6. Βιβλιογραφία	16

1. Εισαγωγή

Η πτυχιακή εργασία αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα του προγράμματος σπουδών του τμήματος Προσχολικής Αγωγής και διεξάγεται με την επίβλεψη εκπαιδευτικού προσωπικού. Το κείμενο που ακολουθεί περιγράφει τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας των φοιτητριών/των του τμήματος Προσχολικής Αγωγής του ΑΤ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης που επιλέγουν ως επιβλέποντα της Πτυχιακής τους Εργασίας την /τον επιβλέπουσα/οντακαθηγ....

2. Στόχοι

Γενικός στόχος της πτυχιακής εργασίας είναι να δώσει την ευκαιρία στις φοιτήτριες/τές να επεκτείνουν τις γνώσεις τους στο γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους, εφαρμόζοντας και αξιοποιώντας τις θεωρητικές γνώσεις που διδάχτηκαν.

3. Ανάθεση – Επίβλεψη

3.1 Χρόνος & Διάρκεια Ανάθεσης

Η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας είναι υποχρεωτική για όλες/ους τις/τους φοιτήτριες/τές του τμήματος Προσχολικής Αγωγής. Η πτυχιακή εργασία δηλώνεται από τις/τους φοιτήτριες/τές που βρίσκονται στο **Η' εξάμηνο** σπουδών. Ωστόσο, συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή καλό θα ήταν να γίνεται από το Ζ' εξάμηνο σπουδών (**ΟΧΙ ΝΩΡΙΤΕΡΑ**).

Η πτυχιακή εργασία καλό θα είναι να περατώνεται μέσα σε ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο. Σε ειδικές περιπτώσεις και με τη σύμφωνη γνώμη της/ του επιβλέπουσας/οντα καθηγήτριας/η , η διάρκεια της πτυχιακής εργασίας μπορεί να παραταθεί [**ΟΧΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΔΥΟ (2) ΕΞΑΜΗΝΑ**].

3.2 Αριθμός Φοιτητριών/των ανά Πτυχιακή Εργασία

Μια πτυχιακή εργασία ανατίθεται σε μία/ένα φοιτήτρια/τη ή το πολύ σε ομάδα δύο (2) ατόμων.

3.3 Θέματα Πτυχιακών Εργασιών

Το θέμα της πτυχιακής εργασίας επιλέγεται από την ίδια/τον ίδιο τη φοιτήτρια/το φοιτητή με την καθοδήγηση της/του επιβλέπουσας/οντα καθηγήτριας/η .

3.4 Ο Ρόλος της Επιβλέπουσας Καθηγήτριας

Κάθε φοιτήτρια/της πρέπει να συναντιέται τακτικά με τον επιβλέποντα καθηγητή (τουλάχιστον μια φορά το μήνα). Κατά τη διάρκεια των αρχικών συναντήσεων καταρτίζεται ένα γενικό σχέδιο για την πορεία εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας. Πριν ξεκινήσει τη συγγραφή της εργασίας (μετά τις πρώτες συναντήσεις και τη μελέτη κάποιας σχετικής βιβλιογραφίας), η φοιτήτρια/της οφείλει να παραδώσει στην επιβλέπουσα καθηγήτρια ένα πλάνο της πτυχιακής

της/του εργασίας, δηλαδή έναν πίνακα περιεχομένων της πτυχιακής της/του εργασίας. Το πλάνο αυτό δεν είναι δεσμευτικό, καθώς μπορεί (και πρέπει) να τροποποιηθεί στην πορεία, ανάλογα με τα στοιχεία που συγκεντρώνονται. Ωστόσο, καλό είναι να γίνει από την αρχή, γιατί λειτουργεί ως οδηγός τόσο για τη συλλογή της απαραίτητης βιβλιογραφίας όσο και για τη συγγραφή της εργασίας.

Οι συναντήσεις της φοιτήτριας/φοιτητή με τον επιβλέποντα καθηγητή αποσκοπούν στην ενημέρωση του επιβλέποντα σχετικά με την πορεία της εργασίας, στην επίλυση τυχόν προβλημάτων που παρουσιάστηκαν, στην παροχή καθοδήγησης από την πλευρά του επιβλέποντα καθηγητή για τα επόμενα βήματα και στη γενικότερη στήριξη της φοιτήτριας/της.

4. Διαδικασία Οργάνωσης Πτυχιακών Εργασιών

4.1 Γενικές Αρχές

Κατά την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας, οι φοιτήτριες/τές καλό είναι να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες αρχές:

- 1. Η πτυχιακή εργασία είναι μια προσωπική δημιουργία.**
- 2. Η πτυχιακή εργασία είναι τεχνικό κείμενο που ακολουθεί συγκεκριμένες αρχές και κανόνες.**
- 3. Η πτυχιακή εργασία ΔΕΝ είναι ελεύθερο ΟΥΤΕ λογοτεχνικό κείμενο.**
- 4. Η πτυχιακή εργασία αξιολογείται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων.**
- 5. Στην πτυχιακή εργασία κρίνεται περισσότερο η τήρηση των διαδικασιών και εφαρμογή κανόνων παρά οι θέσεις και απόψεις του/των συγγραφέων.**

4.2 Στάδια Εκπόνησης της Πτυχιακής Εργασίας

Η εκπόνηση μιας πτυχιακής εργασίας γίνεται σε στάδια. Αυτά είναι τα εξής:

ΣΤΑΔΙΟ I: Επιλογή θέματος

ΣΤΑΔΙΟ II: Συγκέντρωση υλικού

ΣΤΑΔΙΟ III: Συγγραφή εργασίας

ΣΤΑΔΙΟ IV: Παρουσίαση εργασίας

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα τέσσερα στάδια.

ΣΤΑΔΙΟ Ι: Επιλογή Θέματος

Αρχικός Προβληματισμός

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το θέμα της πτυχιακής εργασίας επιλέγεται από την ίδια/τον ίδιο τη φοιτήτρια/το φοιτητή με την καθοδήγηση της/του επιβλέπουσας/οντα καθηγήτριας/η. Η/Ο φοιτήτρια/της ξεκινά την επιλογή του θέματος λαμβάνοντας υπόψη τους προσωπικούς της/του προβληματισμούς, οι οποίοι μπορεί να σχετίζονται με: τα επιστημονικά της/του ενδιαφέροντα, τις προϋπάρχουσες εμπειρίες της/του [είτε από το πεδίο των σπουδών της/του είτε από άλλες ενασχολήσεις της/του], τα μελλοντικά της/του σχέδια, την επιθυμία της/του για περαιτέρω εξειδίκευση ή συνδυασμό των παραπάνω. Είναι δύσκολο να κάνει κανείς λόγο για οριστική επιλογή θέματος, καθώς κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας το ίδιο το υλικό (πληθώρα και είδος βιβλιογραφικών πηγών), αλλά και ο χρόνος και τα μέσα που έχει στη διάθεσή της/του κατευθύνουν τη/το φοιτητή στην τροποποίηση του θέματός της/του ή/και στον τρόπο με τον οποίο θα το «δουλέψει».

Ανασκόπηση της Βιβλιογραφίας

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να έχει η/ο φοιτήτρια/φοιτητής μια πολύ καλή ενημέρωση αναφορικά με τη βιβλιογραφία γενικά, αλλά και την ειδική βιβλιογραφία πάνω στο θέμα για το οποίο φαίνεται να ενδιαφέρεται, ακόμα κι αν είναι δοκιμαστικά. Ενημέρωση για τη γενική βιβλιογραφία έχει λάβει στα αντίστοιχα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών της/του, ενώ την ειδική βιβλιογραφία καλείται να αναζητήσει και να εντοπίσει μόνη της/μόνος του – πάντα με τη βοήθεια της/του επιβλέπουσας/οντα καθηγήτριας/η -, καθώς αυτό αποτελεί τμήμα της όλης διαδικασίας εκπόνησης μιας πτυχιακής εργασίας.

Επιλογή Είδους Πτυχιακής Εργασίας

Πέρα από την επιλογή θέματος, η/ο φοιτήτρια/φοιτητής θα πρέπει να επιλέξει το είδος της εργασίας που θα εκπονήσει, κατά πόσο δηλαδή θα είναι **θεωρητική μελέτη** ενός θέματος ή **εμπειρική διερεύνηση** ενός θέματος. Συχνά το ίδιο το θέμα προσδιορίζει και τον τρόπο με τον οποίο θα το «δουλέψει» η/ο φοιτήτρια/φοιτητής.

Αν η/ο φοιτήτρια/φοιτητής επιλέξει το είδος της θεωρητικής μελέτης, τότε:

- ξεκινά από ένα ερώτημα που θέτει ή από ένα πρόβλημα που υπάρχει,
- μελετά κριτικά τη σχετική βιβλιογραφία,

- καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα σε σχέση με το αρχικό ερώτημα ή πρόβλημα και
- γράφει την εργασία της/του με τέτοιο τρόπο ώστε να αντανακλά την κριτική μελέτη της βιβλιογραφίας και να διατυπώνει τις δικές της/του απόψεις και προτάσεις.

Αν η/ο φοιτήτρια/φοιτητής επιλέξει το είδος της εμπειρικής διερεύνησης, τότε:

- ξεκινά από ένα ερώτημα που θέτει ή από ένα πρόβλημα που υπάρχει,
- μελετά κριτικά τη σχετική βιβλιογραφία,
- πραγματοποιεί εμπειρική έρευνα εφαρμόζοντας την κατάλληλη μεθοδολογία (σύμφωνα με όσα έχει διδαχθεί στο αντίστοιχο μάθημα),
- καταλήγει σε συγκεκριμένα αποτελέσματα και
- γράφει την εργασία της/του συνδέοντας τα ερευνητικά της/του δεδομένα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία και καταλήγοντας σε συγκεκριμένα συμπεράσματα και προτάσεις.

ΣΤΑΔΙΟ II: Συγκέντρωση Υλικού

Στο στάδιο αυτό, η/ο φοιτήτρια/φοιτητής θα συγκεντρώσει το υλικό που της/του είναι απαραίτητο για να οργανώσει το περιεχόμενο της εργασίας της/του και να προχωρήσει στη συνέχεια στη συγγραφή της.

Συγκέντρωση Υλικού Θεωρητικής Μελέτης

Στην περίπτωση της θεωρητικής μελέτης ενός θέματος καλείται η/ο φοιτήτρια/φοιτητής να εντοπίσει τις διάφορες πηγές και να τις αξιοποιήσει ώστε να αποκομίσει από αυτές όλες τις πληροφορίες που της/του χρειάζονται για να προχωρήσει στη σύνθεση της πτυχιακής του εργασίας.

Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι αναζήτησης πηγών είναι οι ακόλουθοι:

- (α) αναζήτηση βιβλίων και περιοδικών,
- (β) αναζήτηση σχετικών βιβλιογραφικών παραπομπών που υπάρχουν στα προαναφερθέντα βιβλία και περιοδικά,
- (γ) διερεύνηση στο Internet,
- (δ) αξιοποίηση προηγούμενων εργασιών και
- (ε) χρήση βιβλιογραφικών καταλόγων.

Η αναζήτηση της βιβλιογραφίας σταματά όταν τα άρθρα που βρίσκουμε επαναλαμβάνουν ό,τι έχουμε ήδη διαβάσει και όταν οι συγγραφείς που αναφέρονται μας είναι ήδη γνωστοί. Όταν βγάζουμε φωτοτυπίες άρθρων ή κεφαλαίων από βιβλία, είναι αναγκαίο να γράφουμε πάνω στις

φωτοτυπίες όλες τις πληροφορίες που μας χρειάζονται για τη βιβλιογραφική παραπομπή έπειτα (όνομα ή ονόματα συγγραφέων, χρονολογία, τίτλος άρθρου ή κεφαλαίου, τίτλος περιοδικού ή βιβλίου, αριθμός σελίδων, τόμος και τεύχος περιοδικού, τόπος έκδοσης και εκδοτικός οίκος βιβλίου).

Απαραίτητη κρίνεται η ανάπτυξη ενός συστήματος ταξινόμησης και οργάνωσης των όσων διαβάζουμε με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή καρτών αποδελτίωσης. Οι σημειώσεις που κρατάμε και η κωδικοποίηση των όσων διαβάζουμε μπορούν να λάβουν 3 μορφές:

- Κύρια σημεία άρθρου ή κεφαλαίου
- Παράφραση κάποιων πληροφοριών
- Μεταφορά αυτούσιων κομματιών

Τη βιβλιογραφία τη μελετάμε **ΠΑΝΤΑ** κριτικά με βάση του άξονες του θέματός μας, του οποίους έχουμε διαμορφώσει από νωρίς με τη συνδρομή της επιβλέπουσας/οντα καθηγήτριας/η.¹

Συγκέντρωση Υλικού Εμπειρικής Διερεύνησης

Στην περίπτωση της εμπειρικής διερεύνησης ενός θέματος καλείται η/ο φοιτήτρια/φοιτητής να ακολουθήσει την εξής διαδικασία:

1. Διαπίστωση της ύπαρξης ενός θέματος προς διερεύνηση
2. Διαμόρφωση των σκοπών και στόχων της έρευνας
3. Ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας [κι εδώ ισχύει ό,τι αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα σχετικά με τη συγκέντρωση υλικού θεωρητικής μελέτης].
4. Συγκεκριμενοποίηση και οριστικοποίηση του θέματος και των στόχων και σκοπών της έρευνας και διατύπωση υποθέσεων
5. Λεπτομερειακός σχεδιασμός της έρευνας: επιλογή μέσων και υλικών, προσδιορισμός συμμετεχόντων
6. Συγκέντρωση δεδομένων με βάση το τελικό σχέδιο της έρευνας
7. Επεξεργασία δεδομένων.

¹ Στη βιβλιογραφία θα πρέπει να περιλαμβάνεται ένα **ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ** ξενόγλωσσο άρθρο ή βιβλίο.

ΣΤΑΔΙΟ ΙΙΙ: Συγγραφή Εργασίας

Σύνθεση Γραπτής Εργασίας

Μόλις συγκεντρώσει όλο το υλικό που της/του χρειάζεται, η/φοιτήτρια/φοιτητής είναι έτοιμη/ος να ξεκινήσει τη συγγραφή της εργασίας της/του. Η σημαντικότερη δυσκολία που αντιμετωπίζει η/ο φοιτήτρια/φοιτητής σε αυτό το στάδιο είναι να αποφασίσει ποιες από όλες τις πληροφορίες που συνέλεξε θα πρέπει να περιλάβει στη γραπτή εργασία και σε ποιο σημείο. Συχνά η/ο φοιτήτρια/φοιτητής προσπαθούν να περιλάβουν όλες τις πληροφορίες που συλλέγει στη γραπτή εργασία με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η εργασία να αποτελεί απλή συσσώρευση πληροφοριών κι όχι ένα δομημένο επιστημονικό κείμενο όπου παρατίθεται το υλικό που έχει συγκεντρωθεί αφού πρώτα το δει με κριτικό μάτι και το επεξεργαστεί η/ο φοιτήτρια/φοιτητής. Για να γίνει αυτό, είναι χρήσιμο να καθοριστεί ο στόχος της εργασίας, δηλαδή να προσπαθήσει η/ο φοιτήτρια/φοιτητής να απαντήσει στα εξής δύο ερωτήματα: (α) «Τι προσπαθώ να πετύχω;» και (β) «Πώς μπορώ να επιτύχω καλύτερα το σκοπό μου;»

Το πρώτο βήμα είναι να κάνει μία ταξινόμηση του υλικού που συγκέντρωσε βάσει του πλάνου της εργασίας που έχει ήδη καταστρώσει από το ΣΤΑΔΙΟ Ι. Το πλάνο αυτό μπορεί τώρα να τροποποιηθεί βάσει του υλικού που έχει συλλεχθεί. Στη συνέχεια, ταξινομούνται όλες οι πληροφορίες βάσει των επιμέρους ενοτήτων του πλάνου της εργασίας.

Η σύνθεση της γραπτής ακολουθεί τα παρακάτω στάδια:

(i) *Προετοιμασία σε πρώτη μορφή*: με βάση το σκοπό & το πλάνο – δε γράφεται ακόμα εισαγωγή & επίλογος ούτε καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια για ομαλή μετάβαση από τη μία ενότητα στην άλλη,

(ii) *Επανεξέταση μελέτης από πλευράς περιεχομένου*: παράγραφοι μπαίνουν σε οριστική σειρά και ενισχύεται η εργασία με παραδείγματα, αυτούσια αποσπάσματα και πρόσθετες πληροφορίες,

(iii) *Επανεξέταση δομής*: γράφεται η εισαγωγή και ο επίλογος

(iv) *Επανεξέταση για βελτίωση της ποιότητας του γραπτού λόγου*: δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην ομαλή μετάβαση από τη μια ενότητα στην άλλη και από παράγραφο σε παράγραφο, ελέγχεται η ορθότητα των προτάσεων από γραμματική & συντακτική άποψη, καθώς και η ορθογραφία των λέξεων.

Τμήματα της Γραπτής Εργασίας

Το κείμενο της πτυχιακής εργασίας απαρτίζεται από τα παρακάτω τμήματα:

- I. Εξώφυλλο & εσώφυλλο
- II. Πίνακας Περιεχομένων
- III. Εισαγωγή
- IV. Κύριος κορμός
- V. Κλείσιμο – Επίλογος

Τα τμήματα της πτυχιακής εργασίας παρουσιάζονται αναλυτικά στη συνέχεια:

I. Εξώφυλλο & εσώφυλλο: Περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο, τον αριθμό μητρώου του/των συγγραφέων, τον τίτλο, τη χρονολογία συγγραφής και τον τίτλο του τμήματος. Όλα τα παραπάνω είναι κεντραρισμένα στη σελίδα. Στην κορυφή, στην αρχή της σελίδας, γράφουμε την επωνυμία του ιδρύματος στο οποίο εκπονήθηκε η πτυχιακή εργασία, χρησιμοποιώντας έντονα γράμματα (bold) μεγέθους 16 στιγμών. Σε ύψος που βρίσκεται στο ένα τρίτο του ύψους της σελίδας μετρώντας από την κορυφή της, γράφουμε τον τίτλο της πτυχιακής και αμέσως μετά τη φράση «Πτυχιακή Εργασία». Χρησιμοποιούμε έντονα γράμματα (bold) μεγέθους 14 στιγμών. Λίγο πιο κάτω γράφουμε τα στοιχεία του/των συγγραφέων και πιο κάτω το όνομα του επιβλέποντα καθηγητή με το χαρακτηρισμό: «Επιβλέπων/Επιβλέπουσα: Όνομα, Επίθετο, ιδιότητα». Χρησιμοποιούμε γράμματα 14 στιγμών (όχι έντονα). Στο τέλος της σελίδας αναφέρουμε πότε συγγράφηκε η εργασία. Χρησιμοποιούμε έντονα γράμματα (bold) 16 στιγμών.

II. Πίνακας περιεχομένων: πρόκειται για έναν κατάλογο με τα περιεχόμενα της εργασίας [βλέπε τον Πίνακα Περιεχομένων αυτού του οδηγού].

III. Εισαγωγή: πρόκειται για ένα σύντομο κείμενο το οποίο δεν πρέπει να ξεπερνά τις δύο με τρεις σελίδες. Εδώ γίνεται στην ουσία η παρουσίαση του θέματος, δηλαδή (α) τι θα παρουσιάσετε και (β) γιατί το παρουσιάζετε.

IV. Κύριος κορμός: το κυρίως κείμενο της εργασίας είναι διαρθρωμένο σε μια σειρά κεφαλαίων και υπο-κεφαλαίων. Εδώ γίνεται η αναλυτική παρουσίαση των θεματικών αξόνων βάσει του πλάνου της εργασίας. **Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο θέμα της αναφοράς των πηγών από τις οποίες αντλήθηκαν οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στη γραπτή εργασία μέσα στο κείμενο.**

V. Κλείσιμο/Επίλογος: πρόκειται, επίσης, για ένα πολύ σύντομο κείμενο (όχι παραπάνω από δύο (2) σελίδες) με το οποίο «κλείνει» η εργασία. Εδώ γίνεται: ανακεφαλαίωση των κυριότερων σημείων του θέματος που παρουσιάστηκε, αξιολόγηση της σημασίας των όσων παρουσιάστηκαν, διατυπώνονται κάποια συμπεράσματα, ασκείται κριτική κάποιων από τα ζητήματα που εξετάστηκαν και μια σύντομη αναφορά στην πρακτική και θεωρητική σημασία του θέματος. Στην

ουσία, εδώ περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι πληροφορίες που η/ο συγγραφέας επιθυμεί να μείνουν στους αναγνώστες/τριες του κειμένου.

VI. Βιβλιογραφία: πρόκειται για έναν κατάλογο των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της εργασίας. Οι βιβλιογραφικές αναφορές παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Οι βιβλιογραφικές αναφορές μέσα στο κείμενο θα πρέπει να υπάρχουν στη βιβλιογραφία και κάθε βιβλιογραφική αναφορά στη βιβλιογραφία πρέπει να υπάρχει στο κυρίως κείμενο [το θέμα επανέρχεται στη συνέχεια].

VII. Παράρτημα: είναι ένα συμπλήρωμα της εργασίας στο οποίο περιλαμβάνονται όλα εκείνα που δεν μπορούν να ενταχθούν στο κυρίως κείμενο, αλλά θεωρείται χρήσιμο να τα έχει στη διάθεσή του/της ο/η αναγνώστης/αναγνώστρια: συμπληρωματικά κείμενα, νόμοι, ερωτηματολόγια κλπ.

Παραπομπές

Θα πρέπει εδώ να γίνει ιδιαίτερος λόγος για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η αναφορά των πηγών που χρησιμοποίησε η/ο συγγραφέας για να γράψει την εργασία της/του μέσα στο κείμενο, αλλά και πίσω στη βιβλιογραφία. Πρόκειται για σημείο που πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα, καθώς αποτελεί και κριτήριο ποιότητας της εργασίας. (1) Μέσα στο κείμενο:

Όταν παίρνουμε αυτούσιο ένα κομμάτι από κάποια πηγή (κείμενο), το βάζουμε μέσα σε εισαγωγικά λέξη προς λέξη. Μετά τα εισαγωγικά ακολουθεί παρένθεση με το επίθετο ή τα επίθετα του συγγραφέα ή των συγγραφέων, τη χρονολογία έκδοσης του κειμένου και τον αριθμό της σελίδας απ' όπου προέρχεται το κείμενο. Καλό είναι να μην υπάρχουν πολλές τέτοιες παραπομπές.

Παράδειγμα:

«Ένας απαράβατος κανόνας σε σχέση με την αναφορά στις πηγές είναι ο παρακάτω: Ο αναγνώστης πρέπει να γνωρίζει με ασφάλεια ποιες σκέψεις, ποιες πληροφορίες ή ποιες ιδέες μέσα στο κείμενο δεν είναι του συγγραφέα της πτυχιακής εργασίας.» (Δημητρόπουλος, 2001, σ.34).

Όταν δεν παρατίθεται αυτούσιο κείμενο, αλλά ιδέες και θέσεις παρουσιασμένες μετά από επεξεργασία και με λόγια της/του φοιτήτριας/φοιτητή, γράφεται το επίθετο ή τα επίθετα του συγγραφέα ή των συγγραφέων και η χρονολογία έκδοσης της πηγής. Αυτό μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, όπως φαίνεται στα παραδείγματα που ακολουθούν.

Παραδείγματα:

Ένας συγγραφέας

Η Δεληγιάννη (1996) υποστηρίζει ότι...

Σε μια πρόσφατη έρευνα (Δεληγιάννη, 1996)...

Δύο συγγραφείς

...όπως φάνηκε από προηγούμενη έρευνα (Δεληγιάννη & Ψάλτη, 1998).

Όπως τόνισαν οι Δεληγιάννη και Ψάλτη (1998)...

Πολλοί συγγραφείς

Δεληγιάννη, Ζιώγου, Ψάλτη και Σακκά (1999) – πρώτη εμφάνιση

Δεληγιάννη κ.ά. (1999) – δεύτερη εμφάνιση

Ένας συγγραφέας πολλά έργα

(Δεληγιάννη, 1987, 1993, 1994)

Πολλοί συγγραφείς (αλφαβητικά)

(Δεληγιάννη, 1996· Ζιώγου & Δεληγιάννη, 1993· Ψάλτη, 1998· Ψάλτη & Δεληγιάννη, 1996)

(2) Στη Βιβλιογραφία στο τέλος:

Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της εργασίας παρατίθενται στο τέλος της εργασίας, στο τμήμα VI της Βιβλιογραφίας (βλέπε πιο πάνω) σε αλφαβητική σειρά. Αν χρησιμοποιήθηκαν και ελληνικά και ξενόγλωσσα βιβλία ή χωρίζεται η βιβλιογραφία σε ελληνική και ξενόγλωσσα και τηρείται η αλφαβητική σειρά ανάλογα με τη γλώσσα των πηγών (ελληνικό αλφάβητο για τα ελληνικά και αγγλικό (λατινικό) αλφάβητο για τα ξενόγλωσσα) ή υπάρχει ενιαίος κατάλογος, στον οποίον τηρείται η σειρά του αγγλικού αλφάβητου, ενώ οι ελληνικές πηγές τοποθετούνται σε θέσεις που ταιριάζουν φωνητικά με τα γράμματα του αγγλικού αλφάβητου.

Παραδείγματα:

Ίδιος συγγραφέας:

Δεληγιάννη, Κ. (1997)

Δεληγιάννη, Κ., & Ψάλτη, Α. (1993)

Δεληγιάννη, Κ., & Ζιώγου, Ρ. (1996)

Δεληγιάννη, Κ., & Ψάλτη, Α. (1993)

Δεληγιάννη, Κ. (1986)

Δεληγιάννη, Κ. (1990)

Δεληγιάννη (1995)

Δεληγιάννη, Κ. (1997α)

Δεληγιάννη, Κ. (1997β)

Βιβλία:

Κανακίδου, Ε., & Παπαγιάννη, Β. (1997). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φωτιάδης, Κ. (Επιμ.) (1995). *Οι Έλληνες στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ (Ιστορία-Παιδεία)*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Κεφάλαιο σε βιβλίο με πολλούς συγγραφείς:

Μάρκου, Γ.Π. (1995). Η πολιτική των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τα παιδιά των μεταναστών και οι επιπτώσεις της για τον απόδημο ελληνισμό. Στο Κ.Π. Χάρης & Ν.Β. Πετρουλάκης (Επιμ.), *Ο Ελληνισμός της Διασποράς και η Ελληνική του Παιδεία. Πρακτικά του Στ' Διεθνούς Παιδαγωγικού Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος* (σ.136-149). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Περιοδικά:

Πλατιά, Μ. (1996). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στη Σουηδία. *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 38, 19-21.

Αργυράκη, Φ., Μιχαλάς, Κ., Ντούσας, Δ., Παπαϊωάννου, Φ., & Σπάνος, Π. (1994). Η στάση των παιδιών απέναντι στο "διαφορετικό" έθνος, χρώμα, θρήσκευμα. *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 28, 19-22.

Ψάλτη, Α. (υπό έκδοση). Οι απόψεις των μεταναστών γονιών από την πρώην Σοβιετική Ένωση για το ελληνικό σχολείο. *Ψυχολογία*.

Ψάλτη, Α. (ετοιμάζεται). *Η εικόνα του «άλλου» στο ελληνικό σχολείο*.

Δεληγιάννη, Κ. (1998, Απρίλιος). Πρόσωπα γυναικών στην ελληνική λογοτεχνία. *Διαβάζω*, σ.3-8.

Δεληγιάννη, Κ. (Επιμ.) (1999). Φεμινιστικές προσεγγίσεις στην ψυχολογία (Ειδικό τεύχος). *Ψυχολογία*, 15(3).

Συνέδρια:

Γεωργούδας, Γ. (1995, Απρίλιος). *Η εκπαίδευση και τα προβλήματα των παλιννοστούντων Ελληνοπαίδων*. Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα "Εκπαίδευση Παλιννοστούντων Μαθητών Ν. Θεσσαλονίκης", Θεσσαλονίκη.

Διδακτορικές διατριβές:

Πανταζής, Π. (1991). Ιστορίες Ζωής και Μεταναστευτικά Σχέδια στον Αγροτικό Χώρο: Η Περίπτωση του Κεφαλοβρύσου. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Εφημερίδες:

Οι γυναίκες τα καταφέρνουν και στους υπολογιστές. (1999, Μάρτιος). *Το Βήμα*, σ. 12.

Διαδίκτυο:

Μπεράτη, Σ. (2003). Ψυχογενής Ανορεξία. <http://www.childmentalhealth.gr/index.php> [πρόσβαση 16-9-2004].

Το Ύφος στη Συγγραφή της Πτυχιακής Εργασίας

Το κείμενο στην πτυχιακή εργασία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από **πληρότητα και επιστημονικότητα, δομή και οργάνωση, γλωσσική σαφήνεια και ακρίβεια, πρωτοτυπία και δημιουργικότητα.**

Η/Ο φοιτήτρια/φοιτητής καλό είναι να προσέξει ιδιαίτερα τα ακόλουθα σημεία:

(1) Να υπάρχει λογική ακολουθία στο γραπτό κείμενο, δηλαδή η μετάβαση από τη μια ενότητα στην άλλη κι από τη μια παράγραφο στην άλλη να γίνεται ομαλά και να μην υπάρχουν λογικά κενά.

(2) Κάθε παράγραφος θα πρέπει να εκφράζει μια βασική ιδέα.

(3) Οι θέσεις και απόψεις που παρουσιάζονται στο κείμενο να είναι τεκμηριωμένες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διαφοροποιείται η προσωπική άποψη της/του συγγραφέα από εκείνη των άλλων συγγραφέων.

(4) Το ύφος συγγραφής της εργασίας θα πρέπει να είναι το προσωπικό ύφος της/του συγγραφέα. Αυτό συνεπάγεται εμβάθυνση και κατανόηση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν.

Η ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΤΣΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΟΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΥΤΑ. ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΑ ΕΝΑ ΕΙΔΟΣ «ΧΑΡΤΟΚΟΠΤΙΚΗΣ».

(5) Η ανάπτυξη του προβλήματος να γίνεται με αρκετή ευρύτητα και σαφήνεια, ώστε να είναι κατανοητό από ένα αρκετά ευρύ επιστημονικό ακροατήριο.

(6) Να αποφεύγεται η φλυαρία και η παράθεση άσχετων πληροφοριών μόνο και μόνο για να γεμίζουν οι σελίδες.

(7) Ο λόγος να είναι πυκνός και να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε λεξιλόγιο και συντακτικές δομές.

Μέγεθος της Πτυχιακής Εργασίας

Ελάχιστο όγκος κειμένου για μια πτυχιακή θεωρούνται οι 50 (πενήντα) σελίδες χωρίς τα παραρτήματα όταν η πτυχιακή εκπονείται από μία φοιτήτρια/τη και οι 80 (ογδόντα) σελίδες όταν εκπονείται από δύο φοιτήτριες/τές.

Εκτύπωση της Πτυχιακής Εργασίας

Η πτυχιακή εργασία εκτυπώνεται σε χαρτί A4, με γράμματα μεγέθους 12 στιγμών (12pt) και διάστημα ένα και μισό (1,5) ανάμεσα στις γραμμές του κειμένου. Εκτυπώνεται μόνο η μια σελίδα του κάθε φύλλου.

ΣΤΑΔΙΟ IV: Παρουσίαση Εργασίας

Παρουσίαση - Βασικές Οδηγίες

Για την παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας η φοιτήτρια/της θα πρέπει να έχει υπόψη της/του τα ακόλουθα:

- (1) Μια προφορική εργασία (παρουσίαση) διαφέρει από μια γραπτή στις λεπτομέρειες, την οργάνωση και την παρουσίαση. Συγκεκριμένα: στην παρουσίαση επικεντρώνεται κανείς σε ένα ή δύο κύρια θέματα της εργασίας και κάνει διαρκώς συνδέσεις των θεμάτων αυτών με το κύριο θέμα της εργασίας.
- (2) Ένα βασικό πλάνο της παρουσίασης μπορεί να έχει την εξής μορφή:
 - (α) Λέμε στο ακροατήριο τι σκοπεύουμε να του παρουσιάσουμε
 - (β) Το παρουσιάζουμε
 - (γ) Λέμε στο ακροατήριο τι παρουσιάσαμε
- (3) Παραλείπουμε όλες τις λεπτομέρειες. Σκοπός είναι να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον του ακροατηρίου για να ψάξει παραπέρα το θέμα κι όχι να κουράσουμε.
- (4) Αποφεύγουμε να διαβάζουμε την παρουσίαση. Καλό είναι, ωστόσο, να υπάρχουν κάποιες γραπτές σημειώσεις (σε καρτέλες κατά προτίμηση) ως οδηγός.
- (5) Κάνουμε από πριν πρόβα την παρουσίασή μας έτσι ώστε ο λόγος να ρέει και να κοιτάμε όσο το δυνατό λιγότερο τις σημειώσεις μας.
- (6) Χρησιμοποιούμε οπτικό υλικό που να φαίνεται από μακριά (στις διαφάνειες δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουμε πολλές πληροφορίες).

5. Εξέταση Πτυχιακών Εργασιών

5.1 Κατάθεση Πτυχιακών Εργασιών

Η επιβλέπουσα καθηγήτρια προτείνει την παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας αφού πρώτα βεβαιωθεί ότι ικανοποιεί τα κριτήρια προβιβασμού και ακολουθεί συγκεκριμένους κανόνες συγγραφής, οι οποίοι προσδιορίζονται πιο πάνω.

Η πτυχιακή εργασία κατατίθεται σε τρία (3) αντίγραφα στη Γραμματεία του τμήματος Προσχολικής Αγωγής σε ημερομηνίες που ορίζονται από τη Γραμματεία.

Η πτυχιακή εργασία θα πρέπει να παραδίδεται στον επιβλέποντα καθηγητή (όχι στην τελική της μορφή) τουλάχιστον **είκοσι (20) μέρες** πριν την ημερομηνία κατάθεσης για τυχόν διορθώσεις. Υπάρχει, βέβαια, η δυνατότητα παράδοσης τμημάτων της πτυχιακής εργασίας για διόρθωση από τον επιβλέποντα καθηγητή καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

5.2 Επιτροπή Εξέτασης

Για την εξέταση της πτυχιακής εργασίας ορίζεται από το Συμβούλιο του τμήματος τριμελής επιτροπή εξέτασης από μέλη Ε.Π. και Επιστημονικούς και Εργαστηριακούς Συνεργάτες. Ένα μέλος της επιτροπής είναι ο/η επιβλέπον/ουσα καθηγητής/τρια. Η εξέταση περιλαμβάνει προφορική παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας, η οποία πραγματοποιείται σε συγκεκριμένη ημερομηνία μετά από συνεννόηση με τον/την επιβλέπον/ουσα καθηγητής/τρια.

5.3 Παρουσίαση Πτυχιακής Εργασίας

Η παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας γίνεται ενώπιον της τριμελούς επιτροπής με χρήση εποπτικών μέσων που διαθέτει το τμήμα (χρήση προβολέα διαφανειών ή παρουσίαση σε Η/Υ μέσω PowerPoint). Η διάρκειά της είναι 10-15 λεπτά ανά φοιτήτρια/τη και ακολουθείται από 10 λεπτά ερωτήσεων.

5.4 Βαθμολόγηση

Κάθε μέλος της επιτροπής βαθμολογεί ανεξάρτητα την πτυχιακή εργασία. Ο μέσος όρος της βαθμολογίας των τριών αξιολογητών αποτελεί τη βαθμολογία της πτυχιακής εργασίας. Αναπομπή της πτυχιακής εργασίας είναι δυνατή μόνο σε περίπτωση ελλιπούς παρουσίασης και μόνο για μία φορά.

Η βαθμολόγηση της πτυχιακής λαμβάνει υπόψη την ικανότητα διαχείρισης και εκπόνησης του θέματος, το βαθμό πρωτοτυπίας του θέματος και της χρήσης ερευνητικών εργαλείων, την έκταση της βιβλιογραφικής επισκόπησης και το βαθμό κατανόησης της βιβλιογραφίας, τη συναγωγή σημαντικών και πρωτότυπων συμπερασμάτων και αποτελεσμάτων, την ποιότητα της παρουσίασης και την ικανότητα απάντησης στις ερωτήσεις της επιτροπής.

Συγκεκριμένα, τα κριτήρια πάνω στα οποία βασίζεται η αξιολόγηση της πτυχιακής εργασίας είναι τα ακόλουθα:

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

- Αναλύει ικανοποιητικά το θέμα
- Έχει κανονική έκταση
- Τεκμηριώνει θέσεις/ιδέες/απόψεις
- Παίρνει θέση
- Χρησιμοποιεί ορθά βιβλιογραφικές αναφορές

ΔΟΜΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ

- Επιμερίζει το θέμα στις βασικές του πτυχές
- Ακολουθεί μια ευδιάκριτη & λογική πορεία σκέψης
- Συνδέει μεταξύ τους τα βασικά μέρη της μελέτης
- Οι παράγραφοι εκφράζουν βασικά/ολοκληρωμένα νοήματα
- Γίνεται ομαλή μετάβαση από τη μια παράγραφο στην άλλη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΣΑΦΗΝΕΙΑ & ΑΚΡΙΒΕΙΑ

- Χρησιμοποιεί με συνέπεια τους ορθούς επιστημονικούς όρους
- Είναι γραμμένη με σαφήνεια
- Χρησιμοποιεί ορθή σύνταξη
- Ορθογραφεί

ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

- Η εργασία αποτελεί πρωτότυπη σύνθεση

6. Βιβλιογραφία

[Οι οδηγίες για την εκπόνηση πτυχιακής εργασίας που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες προέρχονται από τα κείμενα που αναγράφονται στη βιβλιογραφία προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις του τμήματος Προσχολικής Αγωγής].

American Psychological Association (1991). *Publication Manual of the American Psychological Association* (3rd edition). Washington, DC: American Psychological Association.

Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (2001). *Οδηγός Εκπόνησης και Συγγραφής της Πτυχιακής Εργασίας* (2^η έκδοση). Αθήνα: ΑΣΠΑΙΤΕ, ΤΜΗΜΑ ΣΥΠ.

Μπέλλας, Θ. (1998). *Δομή και Γραφή της Επιστημονικής Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Σερρών (2004). *Κανονισμός Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας*. Σέρρες: Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Σερρών.